

HACZE ÂDİ (TAKİPLİ) KATILMA (İİK m. 100)

Talih UYAR*

Borçlusuna ait bir malı önce haczettiren alacaklının bu haczine, aynı borçlunun diğer alacaklılarının hangi koşullarla katılabilecekleri (iştirak edebilecekleri) İcra ve İflâs Kanunu'nun 100 ve 101 ve 2 68. maddeleri ile 6183 s. Âmme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında(ki) Kanun'un 21 ve 69. maddelerinde düzenlenmiştir.¹

I. Bu maddenin konusunu oluşturan hacze katılma (iştirak) hakkında çeşitli hukuk sistemleri birbirinden değişik çözüm şekilleri benimsemişlerdir.^{2,3}

Gerçekten;

a. Alman ve Avusturya Hukukunda; haciz, önce haciz koyduran alacaklı lehine haczedilen mal üzerinde haciz tarihinden itibaren bir tür rehin hakkı meydana getirir ve bu nedenle, kendisinden sonra gelen

* Avukat, İzmir Barosu.

¹ Bkz., 19. HD 21.10.2004 T. 1744/10396; 21.3.1995 T. 1870/2577.

² Ayrıntılı bilgi için bkz., Akcan, R., *Hacze İştirak*, s. 27 vd.; Deren (Yıldırım), N., *Türk, İsviçre ve Alman hukukunda Hacze (Adi İştirak (Tez)*, s. 4 vd.; Deren (Yıldırım), N., *İcra Hukukunda Paylaştırmaya İlişkin İlkeler Hakkında Düşünceler (İcra Hukuku Analizleri)*, s. 1 vd.; Kuru, B., *"İcra ve İflas Hukuku El Kitabı"*, s. 457; Deynekli, A., / Kısa, S., *Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli*, s. 3 vd.; Yılmaz, E., *Hacze Takipli Katılma (Hacze Adi İştirak)* AHFM, 1973/1-4, s. 272 vd.; Kuru, B., *İcra Hukuku*, C. 1, s. 844; Üstündağ, S., *İcra Hukuku*, s. 228 vd.; Postacıoğlu, İ., *İcra Hukuku*, s. 426 vd.; Berkin, N., *İcra Hukuku Rehberi* s. 263 vd.; Arar, K., *İcra Hukuku*, s. 222; Gündoğan, B., *İcra Hukuku*, s. 86; Ansay, S. Ş., *Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri*, s. 119; Önen, T., *Hacze İmtiyazlı (Takipsiz) İştirak (Yarg. D. 1984/1-2*, s. 131 vd.).

³ Bu konuda ayrıca bkz., *"Hükümet Tasarısı"* ve *"Adalet Komisyonu"* Gerekçeleri (Uyar, T., *Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*, C. 2, s. 3151 vd.).

alacaklılara karşı ilk haczi koyduran alacaklı, bir ayrıcalık (imtiyaz) hakkına sahip olur. Hacze katılmayı kabul etmeyen bu sistem; *“alacakta öncelik, ilk teşebbüs edene aittir”* ilkesine dayanır.

b. Fransız hukukunda; Alman hukukunun tam tersine, borçlunun mallarının, bütün alacaklılarının ortak rehini olduğu esastan hareket edilerek, bir alacaklının koyduğu hacze, diğer bütün günü gelmiş alacaklıların katılabilecekleri kabul edilmiştir. Bu sistem, *“alacaklıların eşitlikle tasfiyesi”* ilkesine dayanmaktadır.

c. İsviçre hukukunda; alacaklıya, hacedilen mal üzerinde mutlak ve münhasır bir rüçhan hakkı tanınmamıştır. Tersine, diğer alacaklılar, aynı hacze belirli koşullar altında katılabilmek olanağına sahip kılınmışlardır. İsviçre hukuku, hacze katılmayı *“gurup sistemine”* göre kabul etmiştir. Bu sistemde, alacağı muaccel ve nizalı olmayan her alacaklı, ilk hacizden 30 gün içinde hacze katılabilir. İlk haczi koyduran alacaklı, 30 gün geçmeden satış isteyemez. 30 günden sonraki haciz istemleri, ikinci alacaklılar sırasını teşkil eder, birinci alacaklılar gurubu alacaklarını almadan, ikinci gurup alacaklılara pay verilmez.

Türk hukukunda ise, nispeten İsviçre hukukundaki sisteme benzer bir sistem kabul edilmiş olmakla beraber, oradaki *“gurup sistemi”*nden ayrılmış ve hacze katılma; kabul edilen koşullarla, İsviçre hukukundan daha dar tutulmuştur.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 100. maddesi ile kabul edilen sisteme göre alacağı, haczi koyduran alacaklının alacağından evvel doğmuş olan alacaklı, bu hususu yasanın öngördüğü belirli vasıtalarla ispat ederek, hacze aynı derecede katılabilir.

II. Hacze âdi (takipli) katılmanın bağlı olduğu koşullar:

1. *Hacze katılmak (iştirak etmek) isteyen alacaklının, borçlunun karşı icra takibinde bulunmuş ve bu takibinin kesinleşmesi sebebiyle, kendisine haciz istemek yetkisinin (İİK m. 78/1) gelmiş olması gerekir.*

Hacze katılmak isteyen alacaklının, daha önce ilk haczi koyan alacaklının bu haczine katılabilmesi için, borçlu hakkında takip yapmış (ve bu takibin kesinleşmiş) olması gerektiği için, bu tür katılmaya *“takipli katılma”* denilmektedir.

Rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, kendisine *“geçici rehin*

açığa belgesi” verilen alacaklı da –borçlusunun diğer mallarının haczini isteme yetkisini kazandığından– bu belgeye dayanarak, İİK mad. 100’deki ilkeler çerçevesinde, borçlunun diğer alacaklılarının koydurduğu hacze katılabilir (İİY m. 150f).

Başka bir alacaklı tarafından –daha önce– yapılan (konulan) hacze katılabilmek, bir alacaklı için çok önem taşır. Çünkü, bu olanağı elde ederse, o malın satış bedelinden kendisine de pay ayrılma ihtimali doğar. Aksi takdirde, haciz tarihi önce olan –ve bu haczine başkaları katılmamış olan– alacaklı, satış bedelinden önce yararlanır.⁴

2. *Hacze katılmak isteyen alacaklının alacağı ilk haczi koydurmuş olan alacaklıdan önce doğmuş olmalıdır.* Bunun için de; **hacze katılmak isteyen alacaklının alacağı;**

aa. İlk haciz **ilâmsız** bir takibe dayanıyorsa; takip talebinden önce;

bb. İlk haciz **ilâmlı** bir takibe dayanıyorsa; bu ilâmın verildiği davanın açıldığı tarihten önce; doğmuş olmalıdır.

“*Sıra cetveli*” (İİK m. 140), İİK hacze katılabilecek alacaklılar dikkate alınarak düzenleneceğinden, öncelikle ilk haciz’in saptanması gerekir.⁵

Burada bahsedilen “*ilk haciz*”den maksat, “*ilk önce uygulanan haciz*”dir.⁶ Yoksa, önce verilen «haciz kararı» ilk haciz sayılmaz. **Yüksek mahkeme**, “*haciz teskeresinin (yazısının) yazılma tarihinin değil bankaya (ve tapu idaresine) ulaşma tarihinin derece kararında (sıra cetvelinde) önem taşıdığını,*”⁷ “*haciz kararının alınmış olmasının sıra cetvelinde yer alan alacaklıların sırasını tayinde önem taşımadığını, haciz kararının trafik kaydına işlendiği tarihe göre alacaklılara sıra cetvelinde yer verileceğini*”⁸ “*derece kararının düzenlenmesinde, haczin ‘talep tarihi’ değil, ‘uygulanma tarihi’nin esas alınacağını*”⁹ belirtmiştir...

⁴ Bkz., 12. HD 20.10.1989 T. 3389/12566; 9.3.1989 T. 7330/3346.

⁵ Bkz., 19. HD 30.9.1999 T. 4983/5413.

⁶ Kuru, B., *El Kitabı*, s. 458; Akcan, R., a. g. e., s. 56; Yılmaz, E., a. g. m., s. 281; Akya-zan, S., *İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri*, s. 64; Deynekli, A.,/Kısa, S., a. g. e., s. 11.

⁷ Bkz., 12. HD 22.9.1988 T. 12222/10179.

⁸ Bkz., 19. HD 20.11.1997 T. 7368/9877.

⁹ Bkz., 19. HD 20.4.1992 T. 2715/1424.

Keza ilk haczin, kanun hükümlerine uygun olarak konulmuş bir haciz olması gerekir.¹⁰ Gerçekten, haciz İİK m. 78 gereğince; ödeme (icra) emrindeki süre geçtikten ve ilâmsız takibe karşı borçlu itirazda bulunmuşsa, bu itiraz kaldırıldıktan sonra alacaklının istemi üzerine konulabilir. Kanunun öngördüğü bu koşullar gerçekleşmeden konulan haciz hükümsüzdür. Böyle bir haciz, tarih itibariyle diğer hacizlerden önce olsa bile, 100. maddeye göre, hacze iştirak derecesinin tespitinde “ilk haciz” olarak dikkate alınmaz.

Eğer ilk haciz, icra veya ödeme emrindeki ödeme süresi geçmeden, borçlunun onayı ve alacaklının istemi üzerine konulmuşsa, bu haczin uygulandığı tarih, borçlunun diğer alacaklarına karşı –İİK m. 20 gereğince– “ilk haciz tarihi” olarak ileri sürülemez. Her ne kadar borçlu, kendi lehine olan itiraz süresi (ödeme süresi)nin beklenmesine gerek görmeyebilirse de, onun bu vazgeçmesi üçüncü kişilere etkili olmaz (İİK m. 20). Yasal süreler geçmeden borçlunun onayı ile konulan haciz, üçüncü kişilere karşı yasal süreler geçtikten sonra konulmuş olarak hüküm ifade eder...¹¹ Bu durumu şöyle örneklendirmek mümkündür. A, borçlusu B hakkında “âdi senet”e dayanarak 10.7.2006 tarihinde ödeme emri tebliğ ettirmiş ve 11.7.2006 tarihinde borçlunun onayı ile evindeki buzdolabına haciz konulmuştur. B’nin diğer bir alacaklısı olan C ise yine bir “âdi senet”e dayanarak B’ye 8.7.2006 tarihinde ödeme emri tebliğ ettirmiş ve itiraz süresinin geçmesinden sonra 16.7.2006 tarihinde aynı buzdolabını haciz ettirmiştir. Burada C, “haczettirdiği buzdolabını kendisinden önce haciz ettiren A’nın bu haczinin geçerli olmadığını çünkü A’nın takibine göre haciz tarihinin en erken 18.7.2006 olabileceğini” ileri sürerek “kendisinin 14.7.2006 tarihinde uygulattığı haczin, ‘ilk haciz’ olması gerektiğini” bildirebilir. Bu iddiasının kabulü gerekeceğinden, C’nin haczi, “ilk haciz” sayılacak ve C’den önce haciz yapmış olan A, bu hacze –aşağıda belirtilecek olan diğer bir koşul gereğince– “takibi âdi senede dayandığından” iştirak edemeyecek ve haczedilen malın satış bedelinden tek başına C yararlanacaktır. Yüksek mahkeme, benzer durumlarda (C) konumundaki alacaklıların korunmasını sağlamak için, “sıra cetvelinin (derece kararının) düzenlenmesi sırasında, İİK mad. 20 hükmünün doğrudan doğruya –icra dairesince– gözetileceğini” belirtmiştir.¹²

¹⁰ Akyazan, S., a. g. e., s. 62

¹¹ Bkz., 19. HD 10.2.2005 T. 5892/999; 14.2.1995 T. 1044/1117; 13.12.1994 T. 9190/12471–19. HD 24.6.1999 T. 3794/4391; 27.11.1997 T. 7676/10089

¹² Bkz., 12. HD 9.11.1982 T. 7731/8187.

Ayrıca belirtelim ki; İİK'nın 20. maddesi borçlunun "sürelerden feragate ve hacze muvafakat etmesi (onay vermesi) halinde uygulanır. İtiraz ve ödeme süreleri dolmadan konulan hacze borçlunun muvafakatı bulunmaması halinde, konulan haciz geçersiz olur.¹³

Yüksek mahkeme; "*hacze katılma konusunda göz önünde bulundurulacak, geçerli olarak uygulanmış hacizler*"e ilişkin olarak;

*"İİK mad. 106 ve 110 uyarınca, haciz tarihinden itibaren taşınırların 1 yıl taşınmazların ise iki yıl içinde 'satış masrafı' verilerek (İİK m. 59) satışlarının istenmemiş olması halinde, haczin düşeceğini"*¹⁴

*"Kara taşıt araçlarının fülü ve kaydi hacizleri arasında doğurduğu hukuki sonuçlar bakımından fark bulunmadığını, bu araçların sicil kaydına konulan haczin de tıpkı fülü haciz gibi geçerli olduğunu ve sıra cetvelinde hangi haciz önce ise ona öncelik tanınacağını"*¹⁵

*"Kara taşıt araçlarının fiilen haczi ile kayden haczi arasında hukuken bir fark bulunmadığını, İİK m. 106'daki satış isteme süresinin kaydi haciz ile de başlayacağını ve araç fiilen haczedilmemiş (muhafaza altına alınmamış) ve kıymet takdiri yapılmamış dahi olsa, kayden haczedildiği tarihten itibaren İİK m. 106 uyarınca, satış masrafı da yaptırılarak (İİK m. 59) satışının talep edilmemiş olması halinde, araç üzerindeki haczin düşeceğini"*¹⁶

*"Kara taşıt aracının siciline haciz konulduktan sonra fiilen hacze-dilmemesinin 'yeni bir haciz işlemi' olduğunu, bu durumda satış isteme süresinin de bu tarihten itibaren işlemeye başlayacağını"*¹⁷

*"Kara taşıt araçlarının trafik kaydına haciz konulduktan sonra İİK m. 106'ya göre bir yıl içinde satış masrafının da (İİK m. 59) yatırılarak satışının istenmemesi halinde haczin düşeceğini, icra memurunun satış talebinin 'füli haciz ve kıymet takdiri yapılmamış olması nedeniyle' reddetmiş olması durumunda bu karara karşı icra mahkemesine şikayet yoluna başvurulması gerekeceğini, aksi takdirde araç üzerindeki haczin düşeceğini"*¹⁸

¹³ Bkz., 19. HD 11.10.2005 T. 7244/9913; 7.7.2005 T. 985/7719; 30.6.2005 T. 970/7359.

¹⁴ Bkz., 19. HD 16.2.2006 T. 10947/1479; 27.10.2005 T. 5562/10740; 7.7.2005 T. 2848/7744.

¹⁵ Bkz., 19. HD 26.1.2006 T. 9425/467; 2.7.1998 T. 3926/4617; 21.5.1998 T. 3002/3536.

¹⁶ Bkz., 19. HD 8.12.2005 T. 8171/12286; 24.11.2005 T. 6311/11552; 3.2.2005 T. 4257/664.

¹⁷ Bkz., 19. HD 7.7.2005 T. 2583/7734.

¹⁸ Bkz., 19. HD 21.4.2005 T. 10907/4498; 7.4.2005 T. 9510/3777.

“Kıymet takdiri ve fiili haciz yapılmamış dahi olsa haciz tarihinden itibaren taşınırın bir yıl, taşınmazların ise iki yıl içinde (İİK m. 106, 110) satış masrafı da yatırılarak (İİK m. 59) satışlarının istenmemiş olması halinde konulmuş olan hacizlerin düşeceğini”¹⁹

“Alacaklının kanuni süresi içinde (İİK m. 106) satış istemesine rağmen ihalenin –örneğin; alıcı çıkmaması nedeniyle– gerçekleşmemesi halinde alacaklının önce ‘satış talebi’nin ve tapuya haczin konulmasından itibaren iki yıl geçince de ‘haciz’in düşeceğini (bu hacze artık sıra cetvelinde pay ayırlamayacağını)”²⁰

“Ödeme emri tebliğ edilmeden konulan haczin geçersiz olduğunu, borçlunun hakkındaki takibi haricen öğrenmesinin takibi kesinleştirmeyeceğini”²¹

“Borçlu tarafından bankaya verilen ve banka tarafından üzerinde rehin hakkı iddia edilen kambiyo senetlerinin bankaya İİK 89’a göre haciz ihbarnamesi gönderilerek haczedilebileceğini”²²

“103 davetiyesinin tebliğ edilmemesinin haczi geçersiz kılmayacağını”²³

“Gemi siciline kayıtlı olmayan gemiler ‘taşınır’ sayıldığından, fiilen haczedilmelerinin zorunlu olduğunu”²⁴

“Yarış atlarının, yarış atları ile soy kütüğündeki kayıtlarına haciz konularak haczedilemeyeceğini, yarış atlarının ancak yapılacak fiili hacizle haczedilebileceğini”²⁵

“Borçlunun elinde bulunmayan hisse senetlerinin bunları elinde bulunduran Takas ve Saklama AŞ’ye haciz kararının tebliği ile haczedilebileceğini”²⁶

“Borçlunun bankadaki alacaklarının İcra ve İflas Kanunu hükümlerine uygun olarak haczedilmesi halinde, bu haczin alacaklısına hacze iştirak imkanı sağlayacağını”²⁷

¹⁹ Bkz., 19. HD 24.11.2005 T. 6405/11556; 20.10.2005 T. 4865/10450.

²⁰ Bkz., 19. HD 1.12.2005 T. 7817/11950; 1.12.2005 T. 7685/11946; 24.2.2005 T. 7179/1868.

²¹ Bkz., 19. HD 21.6.2001 T. 3557/4872; 9.10.1997 T. 5754/8293; 8.5.1997 T. 2424/4677.

²² Bkz., 19. HD 12.10.2000 T. 6124/6722; 28.11.1996 T. 6832/10663.

²³ Bkz., 19. HD 16.2.1999 T. 91/780; 21.5.1998 T. 2994/3533.

²⁴ Bkz., 19. HD 17.12.1998 T. 7103/7731.

²⁵ Bkz., 19. HD 6.2.1997 T. 8698/954.

²⁶ Bkz., 19. HD 30.1.1997 T. 9338/616; 21.9.1995 T. 6663/7285.

²⁷ Bkz., 19. HD 16.12.1996 T. 6946/10045.

“İş makinelerinin ticaret ve sanayi odalarındaki sicil kaydına haciz konularak haczedilebileceğini”²⁸

“Alacaklının açıkça satış talep etmeden sadece kıymet takdiri talebinde bulunmuş (ve icra dairesince kıymet takdiri işleminin yapılmış) olmasının-İİK m. 106 ve 110 uyarınca haczin düşmesini önlemeyeceğini”²⁹

“İcra müdürlüğüince alacaklının talebi üzerine-yasal dayanaktan yoksun olarak verilen ‘haczin devamına’ ilişkin kararın, haczin düşmesini önlemeyeceğini”³⁰

“İştirak halinde mülkiyet hükümlerine tabi taşınmazın tapu kaydına haciz koyan alacaklının, İİK’nın 106. maddesinde öngörülen iki sene içinde icra mahkemesinden yetki belgesi alıp, ‘ortaklığın giderilmesi’ davası açması halinde, süresinde satış istemiş sayılacağını (ve bu suretle haczin düşmesinin önlenmiş olacağını)”³¹

“Taşınmazın tapu kaydına haciz şerhinin konulmasıyla, taşınmazın fiilen haciz edilmiş sayılacağını ve derece kararında (sıra cetvelinde) bu tarihin göz önünde bulundurulacağını”³²

“Konkordato öneli içinde uygulanan haczin, hacze katılma olanağı vermeyeceğini”³³

“‘Derece kararı’ (sıra cetveli) düzenlenmeden önce, haczedilen malların ‘aynı mal’ olup olmadığının saptanması gerekeceğini”³⁴

“Alacaklının ayrıca haciz etmediği malların satış bedelinden pay istemeyeceğini”³⁵

“Borçlunun satılan malının bedeli veznedeyken, takip konusu alacaktan fazla kısmının başka alacaklılar tarafından haciz edilmesi halinde, hacze katılma koşullarına göre ‘sıra cetveli’ (derece kararı) düzenlenmesi gerekeceğini”³⁶

ifade etmiştir...

²⁸ Bkz., 19. HD 1.10.1996 T. 5249/8492.

²⁹ Bkz.,19. HD 4.7.1995 T. 5815/6108; 13.12.1994 T. 9236/12477.

³⁰ Bkz., 19. HD 2.6.1995 T. 4279/4887.

³¹ Bkz., 19. HD 20.12.1994 T. 10157/12870.

³² Bkz., 19. HD 6.7.1993 T. 5413/4972; 12. HD 14.12.1987 T. 1053/12977; 19.10.1987 T. 14443/10329.

³³ Bkz., 19. HD 2.2.1993 T. 11634/579.

³⁴ Bkz., 12. HD 24.3.1986 T. 9674/3205.

³⁵ Bkz., 12. HD 8.3.1984 T. 12840/2644.

³⁶ Bkz., İİD 11.5.1964 T. E: 5692.

“Hacizin hangi saatte uygulandığı” konusunda çıkan uyuşmazlık, haciz tutanağı'nın içeriğine göre çözümlenir.³⁷

Aynı gün uygulanan hacizlerde, diğerinden daha önce –saat ve dakika olarak– uygulandığı tespit edilen haciz “ilk haciz” sayılır.³⁸ Eğer aynı gün uygulanan hacizlerde saat ve dakika olarak hangisinin daha önce uygulandığı tespit edilemezse, paylaşırma –alacaklıların aynı derecede hacze katılmış oldukları kabul edilerek– garameten –yani, alacaklılar arasında, alacakları oranında, aynı derecede– yapılır.³⁹ Yüksek mahkeme;

“Birden fazla alacaklının haciz işlemlerinin aynı gün tapuya işlenmiş olmaları –ve hacizin işlenme saatlerinin belli olmaması– halinde, satış bedelinin bu alacaklılar arasında ‘garameten paylaşılması’ gerekeceğini, hacizlerin yevmiye numaralarına göre ‘bir alacaklının haczinin daha önce olduğu’ sonucuna varılamayacağını.”⁴⁰

“Tapu kaydına işlenmesi için aynı gün icra dairesine gönderilen iki alacaklıya ait haciz teskeresinin (yazısının), Tapu dairesince aynı gün tapuya işlenmiş olması halinde, taşınmazın satış bedelinin iki alacaklı arasında garameten paylaşılması gerekeceğini”⁴¹

“Aynı memur tarafından aynı gün, aynı yerde, aynı eşyalar üzerinde haciz konulması halinde, alacaklıların aynı derecede hacze iştirak edeceğini (birinin diğerine önceliği bulunmayacağını)”⁴²

“Borçlunun maaşına aynı tarihte (aynı haciz müzekkeresi ile) haciz koyan alacaklıların birbirine karşı önceliği olmayacağından, paylaşırmanın alacaklılar arasında garameten yapılması gerekeceğini”⁴³

belirtmiştir.

İİK m. 100/I, C. 1'deki “ilk haciz” Kesin Haciz'i ifade etmektedir.⁴⁴

³⁷ Bkz., 12. HD 7.12.1988 T. 3588/15056.

³⁸ Bkz., 12. HD 28.9.1987 T. 11961/9380; 5.5.1987 T. 8969/6054; 7.1.1969 T. 465/333.

³⁹ Bkz., HGK, 18.4.1975 T. E: 1973/İc. 205, K: 568; İİD 20.3.1970 T. 2721/2934; 28.3.1960 T. 2263/2293.

⁴⁰ Bkz., 12. HD 26.9.1988 T. 12012/10325.

⁴¹ Bkz., 19. HD 6.10.2005 T. 3969/9625.

⁴² Bkz., 19. HD 8.5.1997 T. 2483/4679; 5.5.1987 T. 8969/6054.

⁴³ Bkz., 19. HD 27.2.1996 T. 331/1570.

⁴⁴ Deren (Yıldırım) N., a.g. tez, s. 14.

Başka bir deyişle ne "ihtiyati haciz"⁴⁵ ve ne de "geçici haciz"⁴⁶ ilk haciz olamaz. Çünkü, İİK m. 100/I'deki "satılan malın tutarı vermeye girinceye kadar..." denilmiştir. Bu tür hacizlerde ise alacaklının satış isteminde bulunma hakkı yoktur.

3. Hacze katılmak isteyen alacaklının alacağı 100. maddenin 1-4. bentlerinde sayılan belgelere dayanmalıdır. Başka bir deyişle hacze katılmanın ikinci koşulu olan -yukarıda belirtilen- "öncelik koşulu" nun yasanın, -100. maddede- öngördüğü belgelerden biri ile isbat edilmesi gerekir. Bu belgeler şunlardır:

aa. İlk haciz ilâmsız takibe dayanıyorsa, takip talebinden, ilâma dayanıyorsa, dâva açılmasından önce yapılan takip üzerine (kesin) aciz belgesi (İİK m. 143, 105/I, 251).⁴⁷ Burada aciz belgesinin (borç ödemedi aciz belgesinin) de takip veya dâva tarihinden önce alınmış olması gerekli değildir. Sadece, o aciz belgesinin alınmış olduğu icra takibinin, ilk haciz sahibi alacaklının takip veya dâva tarihinden önce yapılmış olması gerekli ve yeterlidir.⁴⁸

"Kesin aciz belgesi"nden (İİK m. 143, 105/I, 251) farklı olarak "geçici aciz belgesi" (İİK m. 105/II), hacze katılma olanağı sağlamaz. Çünkü, İİK m. 105/II'de, bu belgenin sadece "alacaklıya İİK m. 277'ye göre tasarrufun iptali davası açma hakkını vereceği" öngörülmüştür...⁴⁹

Hem haciz ve hem de iflâs takibi sonunda alınan «aciz belgesi» hacze katılma olanağı verir. Hatta maddede geçen "aciz belgesi" sözcüğü "rehin açığa belgesi"ni (İİK m. 150f-II) de içerir. Eğer "rehin açığa belgesi" buraya -yani; İİK m. 100/1'e- dahil sayılmazsa, İİK m. 100/4 anlamında "resmi dairelerin yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri belge" olarak kabul edilmelidir.⁵⁰

⁴⁵ Akyazan, S., a. g. e., s. 60; Yılmaz, E., a. g. e., s. 281; Deynekci, A./Kısa, S., a. g. e., s. 10.

⁴⁶ Yılmaz, E., a. g. m., s. 282; Akcan, R., a. g. e., s. 59; Deynekci, A./Kısa, S., a. g. e., s. 10.

⁴⁷ Bkz., 19. HD 24.1.2002 T. 6624/478; 6.2.1997 T. 9853/967; 27.1.1997 T. 366/528

⁴⁸ Kuru, B., *El Kitabı*, s. 459; Kuru, B., *İcra ve İflâs Hukuku*, C. 1, s. 847; Yılmaz, E., a. g. m., s. 284

⁴⁹ Deren (Yıldırım), M. a. g. e., (tez) s. 18; Gürdoğan, B. *İcra-İflâsı Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Aczini Tesbit Eden Vesikalar* (Batider, 1963, C. II, S: 1, s. 17; Öztekin, S. *İcra ve İflâs Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası* (İİK. m. 143; m. 251), s. 29; 67

⁵⁰ Yılmaz, E., a. g. m., s. 284; Kuru, B., *El Kitabı*, s. 459; Kuru, B., a. g. e., C. 1, s. 847

Burada şu hususu belirtmek gerekir ki, iflas takibi sonunda verilen aciz belgesinde; hacze katılma konusunda, “*aciz belgesinin alındığı iflâsın açıldığı tarih*” esas alınır.⁵¹

bb. Aynı tarihlerden (takip talebi veya dava ikamesi) önce açılmış bir dava üzerine alınmış ilâm.⁵²

Burada, ilamın verildiği davanın, ilk haczi koyduran alacaklının takip veya dava tarihinden önce açılmış olması yeterlidir, ayrıca ilamın da ilk haczi koyduran alacaklının takip veya dava tarihinde önce alınmış olması gerekli değildir.⁵³

Ayrıca belirtelim ki; burada sözügeçen “*ilam,*” İİK m. 38’deki “*ilam niteliğindeki belgeler*”in tümünü kapsamaz. Bunardan sadece “*mahkeme huzurundaki sulh ve kabuller*” (HUMK. m. 95) buraya girebilir.⁵⁴

Hacze katılma olanağı sağlayan takibin, ilamla takibin «*ilamlı takip*» olarak başlaması zorunluluğu bulunmadığından, koşulların oluşması halinde, «*itirazın iptali*» davası sonucunda alınan ilamla da hacze katılmak mümkün olabilir...⁵⁵

cc. Aynı tarihlerden (takip talebi veya dâva açılması) önceki tarihli resmî veya tarih ve imzası tasdikli bir senet.

Maddede sözügeçen “*resmî senetler*”den maksat, tapu memurları tarafından düzenlenen tapu ve ipotek senetleri ile noterler tarafından re’sen düzenlenen (1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 84-89, 60/1, 11) borç ikrarını içeren senetlerdir.^{56 57}

“*Tarih ve imzası tasdikli senetler*” ise, ilgililerce dışarda hazırlanıp notere imza ve tarihin tasdiki için ibraz edilen senetlerdir. Noter, kendisine ibraz edilen böyle bir âdi senedi huzurunda ilgililere imzalatır ve

⁵¹ Kuru, B., *İflâs ve Konkordato Hukuku*, s. 347

⁵² Bkz., 19. HD 6.10.2005 T. 4108/9629; 28.4.2005 T. 11910/4751; 17.2.2000 T. 122/1042; İİD 9.10.1964 T. 10253/10903

⁵³ Kuru, B., *El Kitabı*, s. 459; Kuru, B., a.g. e., C. 1, s. 847; Üstündağ, S., *İcra Hukukunun Esasları*, s. 230; Yılmaz, E., a. g. m., s. 285

⁵⁴ Akyazan, S., a. g. e., s. 66; Kuru, B., a.g. e., C. 1, s. 847, dipnot 11; Yılmaz, E., a. g. m., s. 283; Deynekli, A.,/Kısa, S., a. g. e., s. 10

⁵⁵ Bkz., 19. HD 30.4.1998 T. 2049/2932

⁵⁶ Akyazan, S., a. g. e., s. 68

⁵⁷ Bkz., İİD 6.12.1956 T. 6268/6325

imzanın kendi huzurunda atıldığını, imzayı atan kimseye ait olduğunu belirterek imzayı tasdik eder. (Noterlik Kanunu m. 60/IV, 90-93) Bu işlemlerdeki imza ve tarih, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olur, (Noterlik Yasası m. 82/III)

Yüksek mahkeme;

“Kambiyo senedine dayanılarak, İİK m. 100 uyarınca hacze iştirak tarihinde bulunulamayacağını”⁵⁸

“Faturaların İİK’nın 100. maddesinde öngörülen belgelerden olmadığını”⁵⁹

“Genel Kredi Sözleşmesi’nin, İİK’nın 100/I-3. maddesinde öngörülen belgelerden olmadığını”⁶⁰

belirtmiştir...

dd. Aynı tarihlerden (takip talebi veya dâva açılması) önceki tarihli resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belge. Bu belgeler, resmi daireler veya yetkili makamlar tarafından verilmiş olduklarından, bunlarda alacaklı ve borçlunun imzası bulunmaz. Bu belgelere örnek olarak; rehin açığa belgesi⁶¹ kesin borç ödemedi aciz belgesi (İİK 105/I, 143) (İİK m. 152) gösterilebilir.

Maddede öngörülen bu durumlar sayılarak belirtilmiş (tahdidî) olup genişletilemez.⁶² Böyle bir düzenlemeye gerek duyulmuş olmasının nedeni, gerçek olmayan (muvazaalı) alacakların ortaya çıkarılmasını ve dolayısı ile hacze katılmaya hakkı olan gerçek alacaklıların bundan zarar görmelerini önlemektir. Bu sebeple; noterden onaylı dahi olsa ticari defterlere dayanarak hacze katılma isteminde bulunulamaz. Aynı şekilde, âdi senetlere dayanarak da, hacze iştirak edilemez.⁶³ Ancak, âdi senedin tarihi, HUMK. m. 299/II’ye göre kesinleşmişse, artık bu

⁵⁸ Bkz., 19. HD 13.10.2005 T. 4661/9994; 13.11.1997 T. 7478/9487; 8.11.1995 T. 9599/9410.

⁵⁹ Bkz., 19. HD 15.10.1998 T. 5708/6124.

⁶⁰ Bkz., 19. HD 26.6.1997 T. 4571/6636; 28.6.1994 T. 4588/6938.

⁶¹ Bkz., 19. HD 3.7.1997 T. 4082/6974.

⁶² Postacioğlu, İ., a.g. e., s. 428; Yılmaz, E., a. g. m., s. 283; Berkin, N., a. g. e., s. 266; Üstündağ, S., a. g. e., s. 230; Pekcanitez, H.,/Atalay, O.,/Özkan, M. S.,/Özekes, M., a. g. e., s. 194; Deynekli, A.,/Kısa, S., a. g. e., s. 10.

⁶³ Bkz., İİD 22.2.1957 T. 1089/1375.

senetlere dayanarak da –“*tarih ve imzası tasdikli bir senette*” olduğu gibi– hacze katılmak mümkün olmalıdır. Çünkü bundan sonra, alacaklı ile borçlunun anlaşarak senedin tarihine tesir etmeleri imkansızdır. Bu halde alacağın hiç olmazsa âdi senedin tarihinin kesinleştiği tarihten önce doğmuş bulunduğu sâbittir.⁶⁴ Burada şu hususu da belirtelim ki, İcra ve İflâs Kanununda yapılması gereken değişiklikleri hazırlamak için görevlendirilen komisyonda, 100. maddeye; “*Aynı tarihlerden mukaddem tarihli olduğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 299. maddesinin ikinci fıkrasına göre kesinleşen, gayri resmi senetlere istinat eden alacaklar*” şeklinde, âdi senetli alacakların da hacze katılmasını mümkün kılacak bir fıkra eklenmesi teklif edilmişse de,⁶⁵ bu teklif tasarıya girememiştir.

Yüksek mahkeme;

“Karşılıksız olduğu bankaya yazdırılmış olan çekin, İİK’nın 100/I-4. maddesinde sayılan belgelerden olmadığını”⁶⁶

“Banka kredi sözleşmelerinin İİK’nın 100/I-4. maddesinde sayılan belgelerden olmadığını”⁶⁷

“İcra kefaletnamelerinin, İİK’nın 100/I-4. maddesinde sayılan belgelerden olmadığını”⁶⁸

belirtmiştir.

4. Hacze katılmak için sonuncu koşul; hacze katılmak isteyen alacaklının haczedilen malın bedeli vezneye girinceye kadar, hacze katılma isteminde bulunmasıdır.

Doktrinde bu koşulun, maddede yazılı olduğu şekilde ifade edilmesinin hatalı olduğu belirtilmiştir:

aa. Katılmanın, “*satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar*” olabileceğine dair ifade şekli, yasanın diğer maddelerindeki ifade şekli ile uyumlu değildir. Gerçekten, iflâs bahsinde İİK m. 186/I’de konkordato bahsinde İİK m. 304’de hep “*paraya çevrilme*” deyimini geçmekte, daha sonraki bir

⁶⁴ Kuru, B., a. g. e., s. 849; Kuru, B., İcra ve İflâs Kanunu Değişikliği Hakkında Düşünceler, s. 43.

⁶⁵ Kuru, B., İcra ve İflâs Kanunu Değişikliği Hakkında Düşünceler, s. 43.

⁶⁶ Bkz., 19. HD 31.10.1996 T. 5833/9605; 4.4.1995 T. 2882/3157.

⁶⁷ Bkz., 19. HD 27.2.1996 T. 511/1574.

⁶⁸ Bkz., 19. HD 28.3.1995 T. 1984/2922.

aşama olan “*paranın vezneye girme*”sinden bahsedilmemektedir.

bb. Ayrıca; “*paranın vezneye girmesi*” ne demektir? Memur tarafından paranın alınması mı, kaydedilmesi mi yoksa kasaya konulması mıdır?

cc. Haczedilen mal, para olduğu takdirde, bu *para* tahsil edildiği gün veya saatte kasaya konabileceğinden ve konması da gerektiğinden, başka alacaklılar için bir iştirak fırsatı kalmayacaktır.⁶⁹

Bu gibi durumlarda hacze katılabilme “*paranın icra kasasına girmesine kadar*” olmalıdır...⁷⁰ Alacak hacizlerine katılmada da aynı çözüm şekli benimsenebilir...⁷¹

dd. Satış tutarının vezneye girmesi, alıcının satış bedelini erken veya geç ödemesine ve icra memurunun tahsil ettiği parayı erken veya geç olarak icra veznesine yatırmasına göre değişen bir durumdur. Bu husustaki gecikmelerden, sonradan haciz koyduran alacaklıların yararlanmaları gerekir.⁷²

Bu gerekçelerle, maddedeki “*satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar*” deyiminin –kaynak yasada olduğu gibi– “*mal paraya çevrilinceye kadar*” şeklinde anlaşılması gerekeceği belirtilmekte ise de,⁷³ maddenin mutlak ifadesi karşısında, bu görüşün uygulamada benimseneceği kuşkuludur. Ayrıca şu hususu da belirtelim ki; İcra ve İflâs Yasası’nda yapılması gereken değişiklikleri hazırlamak için –1962 senesinde– görevlendirilen komisyonda, 100. maddenin birinci cümlesinin; “*haczedilen mal paraya çevrilinceye kadar*”... şeklinde değiştirilmesine ilişkin teklif⁷⁴ benimsenmemiştir.

Yasanın bugün için yürürlükte bulunan çözüm şekli benimsenince, haczedilen para veya ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girdikten sonra ileri sürülen katılma istemleri –süre bakımından– kabul

⁶⁹ Ansay, S. Ş., *Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri*, s. 123.

⁷⁰ Yılmaz, E., a. g. m., s. 289.

⁷¹ Yılmaz, E., a. g. m., s. 289; Deren (Yıldırım) N., a. g. e., (tez), s. 33; Akcan, R., a. g. e., s. 88.

⁷² Belgesay, M. R., *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, s. 300; Postacıoğlu, İ., a. g. e., s. 438; Kuru, B., *Düşünceler*, s. 42.

⁷³ Kuru, B., a. g. e., s. 849; *Düşünceler*, s. 42; Ansay, S. Ş., a. g. e., s. 123; Berkin, N., a. g. e., s. 267.

⁷⁴ Kuru, B., *Düşünceler*, s. 43.

edilemeyecektir.⁷⁵ Bunun gerekçesi, bu suretle vezneye giren paraların, ilk haczi koyduran alacaklı nam ve hesabına vezneye alınmış ve bundan böyle bu alacaklının malvarlığına dahil edilmiş olmasıdır... Bu suretle ilk haczi koyduran alacaklı adına vezneye giren satış tutarı, bu alacaklının alacaklıları tarafından haczedilebilir. Bu nedenle hacze katılma isteminin süresinin, “ilk haciz üzerine satılan malın tutarının vezneye girdiği tarihe kadar” zaman ile sınırlanmış olması, ilk haczi koyduran alacaklıda alacağı bulunan üçüncü kişilerin, bu alacaklı adına vezneye yatırılan parayı haczettirebilmeleri ve bu haklarının korunması bakımından da rol oynar.⁷⁶

Borçlunun icra veznesindeki parasının –örneğin; satış bedelinden, alacaklıların alacakları ödendikten sonra (borçluya geri verilmek üzere) artmış olan paranın– borçlunun başka alacakları tarafından haczedilmesi halinde, hacze katılmada “zaman koşulu” nun aranmaması başka bir deyişle, paralar paylaşılınca kadar hacze katılma istemlerinin kabul edilmesi uygun olur.⁷⁷ Çünkü bu durumda para zaten icra veznesinde bulunmaktadır.

III. Maddede sayılan ve buraya kadar açıklanan dört koşula durulmaları uyan alacaklılar, konulan ilk hacze aynı derecede katılırlar. Bu sayılan koşullara durumları uymayan alacaklılar, ilk haczi koyduran alacaklının derecesinde, onunla birlikte hacze katılamazlar.⁷⁸ Bu alacaklılar ancak, önceki dereceden artacak bedeller için hacze katılabilirler. Yani, hacze katılmada, ikinci dereceyi teşkil ederler (m. 100/son).

Haczedilen şeyin kıymeti, hacze katılan bütün alacaklıların alacaklarına yetmezse, icra memuru alacaklıların istemi üzerine, “ilave hacizler” yapar (m. 100/II).

“İlave haciz”, bağımsız bir haciz olmayıp, asıl; (önce yapılan) hacze bağlıdır ve onun akibetine tâbidir. Asıl haciz düşerse, ilave haciz de düşer. İlave hacizler, ilk haciz tutanağının altına yazılır ve haciz sahipleri ile borçlulara bildirilerek, “üç gün içinde bir diyecekleri varsa, bunu icra dairesine bildirmeleri” gereği kendilerine duyurulur (İİK m. 104/III).

⁷⁵ Bkz., 19. HD 27.2.2003 T. 7110/1566; 12.12.2002 T. 9666/7792; 29.3.2001 T. 951/2291.

⁷⁶ Akyazan, S., a. g. e., s. 65.

⁷⁷ Yılmaz, E., a. g. m., s. 289.

⁷⁸ Bkz., 19. HD 29.1.2004 T. 65520/718; 23.1.2003 T. 4759/498; 24.1.2002 T. 6624/478; 8.2.2001 T. 9314/1030.

İlave hacizlere, asıl hacizden bağımsız olarak katılmak mümkün değildir.⁷⁹

IV. Hacze katılma isteminin ilk haczi koyan icra dairesine bildirilmesi gerekir. Çünkü, sıra cetveli (derece kararı) ilk haczi uygulayan (koyan) icra dairesince yapılır.^{80 81} Bu uygulanan ilk haczin “*kesin*” (icrai) haciz olması gerektiğini tekrar belirtelim. Bu nedenle, ilk uygulanan haciz “*ihtiyati haciz*” ise, bunu uygulayan icra dairesi, “*sıra cetveli*” düzenleyemez.

Yüksek mahkeme⁸² “*Başkası tarafından haczedilen mallara daha sonra haciz koymuş olan alacaklının, ayrıca ‘hacze katılma talebinde bulunmasına gerek olmadığını’* belirtmiştir...

İcra memuru, hacze katılma koşullarının gerçekleşmiş olup olmadığını inceleyerek, katılma istemi hakkında bir karar verir. İcra memurunun kararı olumsuz ise, hacze katılma isteminde bulunan alacaklı, buna karşı “*şikâyet*” yoluna gidebilir. İcra memurunun kararı olumlu ise, yani icra memuru hacze katılma istemini kabul etmişse, diğer alacaklılar buna karşı şikâyet yoluna gidebilirler mi? Doktrinde bu konuda iki görüş ile sürülmüştür.

Bir görüşe göre,⁸³ icra memurunun bu kararına karşı da diğer alacaklılar şikâyet yoluna başvurabilirler. Diğer bir görüşe göre⁸⁴ ise, diğer alacaklıların bu aşamada şikâyet hakkına sahip oldukları biraz şüphelidir. Gerçekten, hacze katılmaya rağmen diğer alacaklılar, alacaklarını tamamen alabiliyorlarsa, şikâyet yoluna başvuramamaları gerekir. Bu alacaklılar, ancak “*pay cetveli*” düzenlendikten sonra hacze katılma isteminin kabulü kararını şikâyet konusu yapabilirler (İİK m.142/son).

Yüksek mahkeme,⁸⁵ Herhangi bir ayırım yapmadan, “*alacaklıların,*

⁷⁹ Deren (Yıldırım), N., a. g. tez, s. 60.

⁸⁰ Bkz., 12. HD 5.6.1989 T. 12960/8173; 12.5.1986 T. 11777/5534; 31.3.1986 T. 9492/3524 vb.

⁸¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Uyar, T., *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, C. 7, İİK mad. 142.

⁸² Bkz., 19. HD 22.4.1999 T. 2380/2720.

⁸³ Kuru, B., *El Kitabı*, s. 461; Kuru, B., a. g. e., C. 1, s. 851; Yılmaz, E., a. g. m., s. 309; Pekcanitez, H.,/Atalay, O.,/Özkan, M. S.,/Özkes, M., a. g. e., s. 195; Üstündağ, S., a. g. e., s. 233; Akcan, R., a. g. e., s. 164 vd.

⁸⁴ Postacıoğlu, İ., a. g. e., s. 440.

⁸⁵ Bkz., 12. HD 12.2.1981 T. 179/1307.

icra memurunun hazırladığı 'derece kararı'na karşı şikâyet yoluna başvuru-
leceğini" kabul etmiştir.

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine vereceği red veya kabul kararı
ise temyiz edilebilir (İİK m. 363/8).

V. Hacze katılma istemi kabul edilirse, hacze katılanlar bir derece
oluştururlar.

Hacizli malın satılmasından elde edilen paradan önce "birinci dere-
cede" hacze katılan alacaklılara alacakları ödenir. Geriye para artarsa, bu
"ikinci derecede" hacze katılmış olan alacaklılar arasında paylaşılır. Bu
alacaklıların da alacaklarını tamamen almalarından sonra, geriye para
artarsa bu da "üçüncü derecede" hacze katılmış olan alacaklılar arasın-
da paylaşılır. Paylaştırma bir şekilde -paylaştırılacak para bitinceye
kadar- devam eder.

Hacizli malın değerinin, hacze katılan bütün alacaklıların alacak-
larını karşılamaması halinde, icra memuru "ek (ilave) hacizler" yapar
(İİY m. 100/II).

Hacze katılan tüm alacaklıların alacaklarını, satılan hacizli malların
tutarı karşılayamazsa, icra memuru, İİY m. 140'a göre bir sıra cetveli
düzenler. Buna uygulamada "derece kararı" da denilmektedir.

Satılan malların tutarı, bütün alacaklıların alacaklarına yetmiyorsa
-az önce belirttiğimiz gibi- önce "birinci derece", artan para sonra "ikinci
derece", artan para daha sonra "üçüncü," "dördüncü," "beşinci" vb. derece
alacaklılara alacakları ödenir.

Satılan malların tutarı, birinci derecedeki alacaklılara bile yetmi-
yorsa, icra memuru İİK m. 206'ya göre birinci derecedeki alacaklılar
arasında "sıra cetveli" düzenler ve dağıtımını buna göre yapar.

Demek ki, hacze katılma sonucunda "katılma dereceleri" -ve gere-
kiyorsa; her derece içinde de İİK m. 206'ya göre düzenlenecek "sıra
cet-velleri"- bulunur.⁸⁶

Bu şekilde yapılan dağıtım sonucunda, alacağını alamamış olanlar
bulunursa, bunlara "borçlar ödemededen aciz belgesi" (İİK m. 143) verilir.

⁸⁶ Yılmaz, E., a. g. e., s. 312.

VI. Ayrıca şu hususu da belirtelim ki, kanunumuz, “*maaş ve ücret hacizlerinde*” hacze katılmayı kabul etmemiştir. İlk alacaklı, borçlunun maaş veya ücreti üzerine ilk haczi koydurduktan sonra, hacze katılma koşulları gerçekleşse dahi bir başka alacaklı, ilk hacze katılamaz.⁸⁷ Borçlunun ücretinden kesilen para ile, önce ilk haciz sahibi alacaklının alacağı tam olarak ödenir, ondan sonra ikinci haciz sahibi alacaklıya ödeme yapılmaya başlanır (İİK m. 83/II).⁸⁸

VII. “*İhtiyati tedbir kararına*” dayanılarak, “*hacze katılma*” isteminde bulunulamaz. Çünkü, tedbir kararları, “*sıra cetveli*”nde dikkate alınmaz...⁸⁹

VIII. Bazı alacakların –genelde; *imtiyazlı alacakların*– hacze katılmaları özellik taşır.

“*Nafaka alacağı*”ndan dolayı uygulamada, borçlunun taşınır/taşınmaz malların başka alacaklılar tarafından haczi üzerine borçluda “*nafaka alacağı*” bulunan alacaklılar, ilk haczi koymuş olan icra dairesine başvurarak “*nafaka alacağının İİK m. 206’ya göre birinci sırada imtiyazlı olduğunu*” belirterek, satış bedelinden kendilerine öncelikle ödeme yapılmasını istemektedirler.

Nafaka alacağı, alacaklısına –borçlusuna hakkında önceden takip yapmadan– borçlunun malları üzerine başka alacaklılar tarafından konulmuş olan hacze katılma (iştirak) “*takipsiz hacze katılma*” hakkı verirse de, nafaka alacaklısı bu hacze ancak İİK 100 ve 101’in koşulları çerçevesinde katılabilir. Bu durumda kendilerine alacağının tamamı ödenir.

Yüksek mahkeme, bu konuyla ilgili olarak;

“*Nafaka alacağından dolayı konulan hacze, daha sonra taşınmaz malikinin vergi borcundan dolayı konulan haczin iştirak edeceğini, ancak nafaka alacağı ‘imtiyazlı alacak’ olduğundan, önce nafaka alacaklısına ‘tam ödeme’ yapılması gerekeceğini*”⁹⁰

⁸⁷ Bkz., 19. HD 1.12.2005 T. 6586/11935; 10.2.2005 T. 5892/999.

⁸⁸ Bu konuda ayrıca bkz., Bu eser, C. 5; İİK. m. 83, “s. 7414”.

⁸⁹ Bkz., 19. HD 29.5.2003 T. 2610/5736; 22.9.1992 T. 7279/40303; 4.5.1992 T. 3177/1815.

⁹⁰ Bkz., 19. HD 27.10.2005 T. 8593/10741.

“Borçlunun taşınmazı üzerine ilk haczi koymuş olan alacaklının bu hacizden sonra aynı taşınmazın hem nafaka alacaklısı ve hem de vergi dairesince haczedilmesi halinde, önce nafaka alacaklısına alacağıının tamamının ödenmesi ve artan paranın da diğer iki alacaklı (ilk haczi koyan alacaklı ile vergi dairesi) arasında ‘garameten’ paylaşılması gerekeceğini”⁹¹

ifade etmiştir...

“İşçi alacağı”ndan dolayı uygulamada, borçlunun taşınır/taşınmazı üzerine haciz konulduktan sonra “işçi alacağının İİK m. 206’ya göre ‘birinci sırada’ imtiyazlı olduğu” belirtilerde, borçlunun satılan/satılacak olan taşınırının/taşınmazının satış bedelinden öncelikle ödeme yapılması istenmektedir.

İİK m. 206, iflas halinde yapılacak “sıra cetveli”ni düzenleyen bir hükümdür. İflas halinde, işçi alacakları “birinci sırada imtiyazlı”dır. Haciz yoluyla yapılan takiplerde ise, işçi alacakları, haciz tarihi önce olan âdi alacaklıların önüne geçmez. Ancak, İİK’nın 100. maddesinde sayılan belgelere dayanan işçi alacakları, önceki hacze iştirak ettiklerinde, onlara karşı imtiyazlı duruma gelirler ve kendilerine onlardan önce ödeme yapılır.

Yüksek mahkeme, bu konuyla ilgili olarak;

“İşçi alacaklarının iflâs halinde ‘birinci sırada imtiyazlı’ ise de, hacze iştirak halinde, işçi alacağının, haciz tarihi önce alan âdi alacaklıların önüne geçmeyeceğini, ancak İİK’nın 100. maddesinde sayılan belgelere dayanan işçi alacaklarının önceki hacze iştirak etmesi halinde, onlara karşı imtiyazlı duruma geleceğini (onlardan önce ödeneceğini)”⁹²

“İşçi alacağından dolayı konulan haczin, daha önce kamu alacağından dolayı konulan hacze iştirak edemeyeceğini”⁹³

belirtmiştir.

“Avukatlık ücreti”nden dolayı uygulamada, “yazılı avukatlık ücret sözleşmesi” ya da “mahkemece hükmedilen avukatlık ücretinin yer aldığı

⁹¹ Bkz., 19. HD 27.10.2005 T. 5523/10737.

⁹² Bkz., 19. HD 24.3.2005 T. 445/3091; 24.3.2005 T. 8481/3124.

⁹³ Bkz., 19. HD 12.11.2004 T. 5466/11345; 17.6.2003 t. 4077/6560; 12.6.2003 T. 4285/6218.

ilam" a dayanılarak, müvekkil-borçlunun taşınır/taşınmazına haciz konulduğunun öğrenilmesi üzerine, takibin yapıldığı icra dairesine başvurularak "avukatlık ücreti alacağıının rüçhanlı olduğu" belirtilerek, borçlunun satılan/satılacak taşınırın/taşınmazının satış bedelinden öncelikle ödeme yapılması istenmektedir.

Şu hususu hemen belirtelim ki; İİK m. 101' de "avukatlık ücreti"nden dolayı, "takipsiz hacze katılmanın mümkün olabileceği öngörülmemiş olduğundan, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 166/II. maddesinde⁹⁴ belirtilen "rüçhan hakkı", borçlu-müvekkil hakkında icra takibi yapılmadan, doğrudan doğruya icra dairesine başvurularak ileri sürülemez...

Avukatlık Kanunu'nun 166/II. maddesinde düzenlenmiş olan "rüçhan hakkı"nın avukat tarafından ileri sürülebilmesi için; "avukatın müvekkili-borçlu hakkında icra takibi yapmış ve avukata bu takibin kesinleşmesi sonucu haciz isteme yetkisinin gelmiş olması" + "avukatın alacağıının, ilk haczi koymuş olan diğer alacaklıdan önce doğmuş olması" bu durumun avukat tarafından İİK m. 100' de öngörüldüğü şekilde kanıtlanması gerekir.

İİK m. 100'nün koşulları çerçevesinde müvekkili borçlunun taşınır/taşınmazı üzerine "ilk haczi" koymuş olan alacaklının alacağına katılan alacaklı, ancak o zaman, o taşınır/taşınmazın satış bedelinden kendisine "diğer alacaklılara nazar rüçhan hakkı tanınmasını" (önce ödeme yapılmasını) isteyebilir. Avukatın bu talebinin kabul edilebilmesi için, satışı sözkonusu olan taşınırın/taşınmazın avukatını çalışması (girdiği dava) sonucunda borçlu müvekkilinin malvarlığına girmesini ya da malvarlığından çıkmasını sağlamış olması gerekir (Av. K. m. 166/II, C. 1).

Yüksek mahkeme de "Avukatlık Kanunu'nun 166/II. maddesine göre

⁹⁴ 1136 s. Av. K. m. 166/II; "Avukat, müvekkili tarafından verilen veya onun namına aldığı malları, parayı ve diğer her türlü kıymetleri, avukatlık ücreti ve giderin ödenmesine kadar, kendi alacağı nispetinde elinde tutabilir.

Avukat, sözleşme ile kararlaştırılan ve hakim tarafından takdir olunan ücretinden dolayı, kendi çalışması sonucunda müvekkilin muhafaza ettiği veya kazandığı mallar ve davadaki diğer taraftan ilam gereğince tahsil edilecek para yahut alınacak mallar üzerinde diğer alacaklılara nazaran rüçhan hakkını haizdir. Rüçhan hakkı, vekâletnamenin düzenlenme tarihine, vekaletname umumi ise iş sahibi adına ücret konusu işten dolayı ilk yapılan resmi başvurma tarihine göre sıra alır. (4667 sayılı yasa ile ek) iş sahibinin iflası halinde avukatın vekâlet ücreti alacağı da rüçhanlıdır. Ancak, 2.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun 206. maddesinin birinci fıkrası hükmü saklıdır."

*avukatın 'sözleşme ile kararlaştırılan' ve 'hakim tarafından takdir olunan' ücretinden dolayı, 'kendi çalışması sonucunda müvekkilinin muvafaza ettiği veya kazandığı mallar' ve 'diğer taraftan ilam gereğince tahsil edilecek para yahut alınacak mallar' üzerinde rüçhan hakkına sahip olduğunu"*⁹⁵

belirtmiştir.

IX. Buraya kadar açıkladığımız İİK m. 100 hükmü, âdi (özel) alacaklar için uygulanır, kamu alacakları hakkında uygulanmaz.

Çünkü, *"kamu alacaklarının hacze katılması"* özel bir kanun olan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 21/I. maddesi⁹⁶ ile özel olarak düzenlenmiştir.

a. Bu kanun ile; *"âdi (özel) alacaktan dolayı İİK'ya göre haczedilen bir malın daha sonra -hacizli mal paraya çevrilinceye kadar- 6183 s. kanuna göre yapılan takip sonucunda kamu alacağından dolayı da kesin olarak"*⁹⁷ *haczedilmesi halinde, kamu alacağının ilk konulan hacze -İİK m. 100'deki koşullar aranmaksızın- katılması"* kabul edilmiştir. Bu katılma sonucunda, satılan malın bedeli, alacaklılar arasında *"alacakları oranında"* (garameten) paylaşılır. Başka bir deyişle, kamu alacağının *"haczedilen mallar paraya çevrilmemiş bulunduğu sürece"* hacze katılması ve satış bedelinden garameten hisse

⁹⁵ Bkz., 19. HD 23.1.2003 T. 6434/511; 26.9.2002 T. 1821/6101.

⁹⁶ Amme alacaklarında rüçhan hakkı.

Madde 21 - "Üçüncü şahıslar tarafından haczedilen mallar paraya çevrilmeden evvel o mal üzerine amme alacağı için de haciz konulursa bu mal alacak da hacze iştirak eder ve aralarında satış bedeli garameten taksim olunur. Genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için tatbik edilen hacizlerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 268 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi uygulanmaz.

Rehinli alacaklıların hakları mahfuzdur. Ancak, gümrük resmi, bina ve arazi vergisi gibi eşya ve gayrimenkulün aynından doğan amme alacakları o eşya ve gayrimenkul bedelinden tahsilinde rehinli alacaklardan evvel gelir.

Borçlunun iflası, mirasın reddi ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması hallerinde amme alacakları imtiyazlı alacak olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 206 ncı maddesinin üçüncü sırasında, bu sıranın önceliğini alan alacaklar da dahil olmak üzere tüm imtiyazlı alacaklar ile birlikte işleme tabi tutulur."

⁹⁷ Gerek doktrinde (Kuru, B., *El Kitabı*, s. 462; Akcan, R., *a. g. e.*, s. 155) ve gerekse Yargıtay içtihatlarında (bkz., 19. HD 8.12.2005 T. 8182/12288; 27.10.2005 T. 5329/10733; 30.12.2004 T. 2273/13444 "6183 s. K. 13'e göre konulan ihtiyati haczin, icra dairelerinin önce koyduğu hacze katılma hakkını kamu idarelerine vermediği, yani ihtiyati haciz halinde 6183 s. kanunun 21/I hükmünü uygulanmayacağı" kabul edilmektedir...

alması, bu maddedeki hükümle kabul edilmiş bulunmaktadır.^{98, 99}

Ancak, önemi nedeniyle belirtelim ki, az önce açıklanan sonucun doğabilmesi yani kamu alacağının da önceki hacze katılıp satış bedelinden –aynı sırada– garameten pay alabilmesi için, kamu idaresince konulmuş (uygulanmış) geçerli bir haciz bulunmalıdır.¹⁰⁰

Bu nedenle, kamu idaresinin icra dairesine gönderdiği “*haciz bildiri*” b aşlıklı maktu (basılı) yazıya dayanılarak –ayrıca, kamu idaresi tarafından, özel kişilerce haciz edilip sattırılan taşınır üzerine fiilen haciz konulduğu, bu konuda düzenlenmesi gereken haciz tutanağı getirtilip incelenmeden– kamu idaresinin önceki hacze iştirak ettirilemez.¹⁰¹

Aynı şekilde, kamu idaresi, tapu kaydına haciz koydurmadığı taşınmazın satış bedelinden –sadece icra dairesine yazı gönderip, satış bedelinden kendisine pay ayrılmasını bildirerek– yararlanamaz (hacze katılamaz).¹⁰²

“*Garameten taksim olunur*” deyimini, “*aynı dereceye kayıtlı alacakların tamamını ödemeye para yetmezse, satış bedelinden elde edilen paranın, alacaklıların alacakları oranında taksim edilmesini*” ifade etmektedir.

Yüksek mahkeme, “*kamu alacaklarının önceki hacze garameten katılması*” (6183 s. K. m. 21/I) ile ilgili olarak;

“*‘Fon’ tarafından yapılan takipler sırasında hacizlerin de –6183 s. K. m. 21/I uyarınca– ‘ilk hacze katılma imkanı’ vereceğini*”¹⁰³

“*Borçlunun taşınmazı üzerine ilk haczi koymuş olan alacaklının bu haczinden sonra, aynı taşınmazın hem nafaka alacaklısı ve hem de vergi dairesince haczedilmesi halinde, önce nafaka alacaklısına alacağının tamamının ödenmesi, ve artan paranın da diğer iki alacaklı (ilk haczi koyan alacaklı ile vergi dairesi)*

⁹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz., Gülseven, M., *Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun*, s. 144 vd.; Akmansu, M., *Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun Şerh* (ve izahları), s. 128 vd.; Aykaç, K., *Şerh ve İzahlı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun*, s. 115 vd.; Yılmaz, E., a. g. m., s. 306; Önen, E., a. g. m., s. 156; Akcan, M., a. g. e., s. 132 vd.

⁹⁹ Bkz., 19. HD 9.2.2006 T. 10322/1166; 26.1.2006 T. 9319/458; 1.12.2005 T. 6880/11913 vb.

¹⁰⁰ Bkz., 19. HD 9.2.2006 T. 10111/1154; 13.10.1994 T. 7318/9371.

¹⁰¹ Bkz., 12. HD 24.4.1985 T. 14141/3884; HGK. 28.6.1977 T. 5963/6513.

¹⁰² Bkz., 12. HD 2.6.1983 T. 3168/4406.

¹⁰³ Bkz., 19. HD 1.12.2005 T. 7688/11947.

arasında 'garameten' paylaşılması gerekeceğini"¹⁰⁴

"İflas idaresince düzenlenen sıra cetvelleri hakkında –kamu alacaklarının sırası yönünden– 6183 s. Kanununun 21/1 değil, 21/III fıkrası hükümlerinin uygulanacağını"¹⁰⁵

"SSK'nun ancak kamu alacağı niteliğindeki alacaklarının 6183 sayılı kanun uyarınca önceki hacizlere iştirak edebileceğini, buna karşın sebepsiz zenginleşme, haksız fiil ve sözleşmelerden doğan alacakları için konulan haciz-lerin, 6183 sayılı Kanununun 21/I maddesi uyarınca ilk hacze iştirak edemeyeceğini (Bu alacakların ilk hacze iştirak edip edemeyeceğinin, İİK'nın 100. maddesine göre belirleneceğini)"¹⁰⁶

"İlk haczin dayandığı alacak hangi sebepten doğmuş olursa olsun, kamu alacağı için haciz konulması halinde, kamu alacağının ilk hacze iştirak edeceğini"¹⁰⁷

"6183 sayılı Kanun'un 77. maddesine göre haczedilen taşınır malların cinsi ve nev'inin niteliğinin, sayısının, tahmin edilen değerinin, haciz tutanağında belirtilmemiş olması halinde haczin geçerli olmayacağını"¹⁰⁸

"Aracın aynından doğmayan vergi alacağından dolayı satıştan önce konulan haczin garameten paylaşma olanağı sağlayacağını"¹⁰⁹

"İhtiyati haciz kesin hacze dönüştükten sonra, kamu alacağı için konulan haczin, İİK'nın 100. maddesindeki koşullar aranmaksızın, ilk hacze katılacağını"¹¹⁰

"Hacizli aracın sicil kaydına paraya çevrilmeden önce kamu alacağından dolayı haciz konulması halinde, İİK'nın 100. maddesindeki koşullar aranmaksızın, kamu alacağının da hacze katılacağını ve satış bedelinin garameten paylaşılması gerekeceğini"¹¹¹

¹⁰⁴ Bkz., 19. HD 27.10.2005 T. 5523/10737.

¹⁰⁵ Bkz., 19. HD 29.9.2005 T. 3672/9351.

¹⁰⁶ Bkz., 19. HD 26.6.2003 T. 1477/6888; 25.6.1996 T. 4737/6584; 3.10.1995 T. 7705/7823.

¹⁰⁷ Bkz., 19. HD 27.1.2000 T. 8051/408.

¹⁰⁸ Bkz., 19. HD 11.11.1999 T. 6782/6728.

¹⁰⁹ Bkz., 19. HD 11.11.1999 T. 6783/6717; 28.10.1999 T. 6303/6363.

¹¹⁰ Bkz., 19. HD 30.1.1997 T. 9835/624.

¹¹¹ Bkz., 19. HD 15.12.1993 T. 638/995.

“Kurumlar vergisinden doğan alacağın imtiyazlı alacak durumunda bulunmaması nedeniyle, vergi dairesinin hacziyle diğer alacaklı bankanın haczinin aynı tarihte yapılmış olması halinde, satış tutarının garameten paylaşılması gerekeceğini”¹¹²

belirtmiştir.

4958 s. Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu’nun 21. maddesi ile 1479 s. Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (Bağ-Kur) Kanunu’nun 17. maddesinde *“Kurumun alacaklarının Devlet alacağı derecesinde imtiyazlı olduğu”* öngörüldüğünden gerek SSK ve gerekse Bağ-Kur *“prim alacaklarından dolayı”* az önce açıkladığımız 6183 s. kanunun 21/II. maddesi çerçevesinde, yani İİK m. 100’deki koşullar aranmadan ve *“hacizli mal paraya çevrilinceye kadar”* hacze katılabilir (506. s. kanun m. 80/IV).

İİK’na göre icra dairesince haczedilmiş olan mala, birden fazla kamu idaresi tarafından, kamu alacağından dolayı haciz konulmuş olursa, bu kamu alacaklarının hepsi hacze katılır ve satış bedeli hepsi arasında garameten paylaşılır.¹¹³

İİK’na göre icra dairesince konulmuş olan haciz, imtiyazlı bir alacak –örneğin; işçi alacağı– için konulmuş dahi olsa, kamu alacağı yine bu hacze katılır ve satış bedeli *“imtiyazlı alacak”* ile *“kamu alacağı”* arasında garameten paylaşılır.

b. Dikkat edileceği üzere; burada, kamu alacağına hacze katılma olanağı, –İİK m. 100’de olduğu gibi– *“satış bedelinin vezneye girmesine kadar”* değil, *“satış tarihine kadar”* tanınmıştır.¹¹⁴

Ayrıca, kamu alacağına tanınan ayrıcalık, hacze katılmasını sağlamak bakımındandır. Yoksa, *“kamu alacağı”* âdi alaktan önce sırada yer alacak değildir.

Kamu alacağının diğer alacaklardan önce gelmesi, yalnız; gümrük resmi, bina ve arazi vergisi, veraset ve intikal vergisi, eşya ve taşınmazın

¹¹² Bkz., 12. HD 8.2.1989 T. 5709/1685.

¹¹³ Bkz., 19. HD 3.6.1999 T. 3365/3853.

¹¹⁴ Bkz., 19. HD 1.12.2005 T. 7486/11939; 29.9.2005 T. 3644/9349; 23.6.2005 T. 1780/7074.

aynından doğan vergi cezaları, motorlu taşıtlar vergisi¹¹⁵ gibi eşya ve gayrimenkulün aynından doğan kamu alacakları için kabul edilmiştir. Hatta bu takdirde, bunların rehinli alacaklılardan dahi önce gelecekları belirtilmiştir. (6183 s. Y. m. 21/II).

Bunların dışında; gelir vergisi, kurumlar vergisi, kıymet artış vergisi, mâli denge vergisi, gibi kamu alacakları "imtiyazlı alacak" sayılmazlar ve kamu idaresi, bu alacaklarından dolayı daha önce konulan hacze "aynı derecede" katılır yani, hacizli malın satış bedeli, ilk önce haciz koyan alacaklı ile daha sonra aynı hacze, aynı derecede katılan alacaklı arasında "garameten" paylaşılır.

Ayrıca belirtelim ki; katma değer vergisi ise -3065 s. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 55. maddesinde¹¹⁶ belirtilen mallarla sınırlı olarak, bu mallar rehinli olsa bile, cebri icra satış bedelinden -zam ve cezaları ile birlikte- öncelikle ödenir.¹¹⁷

c. Buna karşılık, kamu alacağından dolayı 6183 s. yasa gereğince konulan hacze, alacağı özel hukuktan doğan alacaklıların -âdi ve imtiyazlı alacakları için- katılması kabul edilmemiştir.

Bu nedenle, 6183 s. yasaya göre konulmuş olan hacze, âdi (özel) alacaklılar, İİK mad. 100'deki koşullar çerçevesinde dahi katılamazlar.¹¹⁸ ¹¹⁹Yüksek mahkeme,¹²⁰ "Sosyal Sigortalar Kurumu'nun prim alacaklarının 'kamu alacakları' gibi işlem göreceğini bu nedenle, prim alacağından dolayı haczedilen malların, daha sonra üçüncü kişiler tarafından haczedilmesi halinde, üçüncü kişilerin önceki Kurum'un haczine katılmayacaklarını, satış bedelinden, önce Kurum'un alacağının ödenmesi gerekeceğini"

belirtmiştir.

¹¹⁵ Bkz., 19. HD 26.1.2006 T. 9306/457; 30.6.2005 T. 2355/7380.

¹¹⁶ 3065 s. Katma Değer Vergisi K. m. 55: "Mükelleflerin fabrika, imalathane, ticarethane, şube, satış mağazası ve depolarında mevcut ilk madde, yarı mamul ve mamul madde stokları, üçüncü şahıslara satılmış veya rehnedilmiş olsa dahi, Katma Değer Vergisi ile zam ve cezalarının teminat ı hükmünde olup, bedellerinden ilk önce sözü edilen hazine alacağı tahsil olunur."

¹¹⁷ Bkz., 19. HD 29.9.2005 T. 3810/9356.

¹¹⁸ Kuru, B., a. g. e., C. 1, s. 854; Önen, E., a. g. m., s. 156; Akyazan, S., *İcra ve İflâs Kanunu'ndaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerine İnceleme ve Açıklamalar*, s. 132.

¹¹⁹ Bkz., 19. HD 20.10.2005 T. 5069/10457; 3.7.2003 T. 2576/7353; 9.2.2002 T. 9902/3532; 19. HD 12.11.2004 T. 5466/11345; 17.6.2003 T. 4077/6500; 12.6.2003 T. 4285/6218.

¹²⁰ Bkz., 12. HD 3.5.1984 T. 2443/5589 (Uyar, T., Haciz, s. 830).

d. Aynı borçlunun (aynı) malları üzerine, birden fazla kamu idaresi tarafından farklı tarihlerde kamu alacağından dolayı haciz konulmuş olursa, –kamu alacağının bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmesi koşuluyla– hacizli malın satış bedelinden önce ilk haciz koyan daire yararlanır yani önce onun alacağı ödenir, para artarsa, bu artan para, daha sonra haciz koydurmuş olan daireye –hacze iştirak tarihine göre– ödenir (6183 s. Kanun m. 69).^{121 122}

¹²¹ Amme idareleri arasında hacze iştirak:

(183, s. K. madde 69: *“Her amme idaresi, diğer bir amme idaresi tarafından yapılan hacizlere, amme alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla haczedilen mallardan herhangi biri paraya çevrilinceye kadar iştirak edebilir.*

Hacze iştirak halinde, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunur. Artanı hacze iştirak tarihi sırası ile alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze iştirak eden dairelere ödenir.”

¹²² Bkz., 19. HD 15.12.2005 T. 8591/12569; 1.12.2005 T. 7089/11915; 24.11.2005 T. 6554/11560 vb.